

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
Кафедра інформаційних систем та організації заходів цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту”

Вибіркова

за освітньо-науковою програмою “Цивільний захист”
підготовки бакалавр
у галузі знань 26 “Цивільна безпека”
за спеціальністю 26 “Цивільна безпека”
мова навчання українська

Рекомендовано кафедрою
інформаційних систем та організації
заходів цивільного захисту
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від «__» серпня 2025 року №__

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни
«Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту».

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Дисципліна “Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту” спрямована на формування у здобувачів освіти системного розуміння правових, організаційних та технічних засад регулювання діяльності у сфері цивільного захисту. Вона охоплює вивчення основних нормативно-правових актів, технічних регламентів, стандартів та методичних документів, що регламентують функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, а також діяльність органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у цій сфері.

У межах дисципліни розглядаються положення Кодексу цивільного захисту України, законів України, постанов Кабінету Міністрів, наказів ДСНС, державних стандартів, будівельних норм, вимог щодо технічного забезпечення протипожежного захисту, евакуації, раннього виявлення загроз, а також питань, пов'язаних з сертифікацією, стандартизацією і ліцензуванням у сфері безпеки.

Особлива увага приділяється взаємозв'язку нормативно-технічної документації з практичною реалізацією заходів із запобігання та реагування на надзвичайні ситуації, а також міжнародним підходам і гармонізації українських норм із європейським законодавством у сфері безпеки.

Засвоєння дисципліни забезпечує підготовку кваліфікованих фахівців, здатних орієнтуватися в нормативно-правовій базі, ефективно застосовувати технічні регламенти в практичній діяльності та брати участь у розробленні та впровадженні заходів цивільного захисту на об'єктах різних форм власності.

Інформація про викладача

Загальна інформація	Мирошник Олег Миколайович
Контактна інформація	
E-mail	
Наукові інтереси	
Професійні здібності	
Наукова діяльність за освітнім компонентом	

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Практичні заняття проводяться у комп'ютерних класах №322 та №324, обладнаних комп'ютерною технікою.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру в аудиторії № 322, або з використанням електронного ресурсу **meet**, час узгоджується попередньо.

Мета вивчення дисципліни: формуванні у здобувачів освіти

системного уявлення про нормативно-правову та технічну базу, що регламентує організацію, функціонування і забезпечення заходів цивільного захисту в Україні

Навчання спрямоване на набуття знань щодо структури й змісту законодавчих, підзаконних, нормативно-технічних документів, їх взаємозв'язків і механізмів практичного застосування у процесі запобігання надзвичайним ситуаціям, реагування на них і ліквідації наслідків.

Навчальна дисципліна надає здобувачам освіти можливість:

грунтовно орієнтуватися в системі нормативно-правових та технічних документів у сфері цивільного захисту;

професійно застосовувати норми законодавства та технічні регламенти в умовах надзвичайних ситуацій;

приймати обґрунтовані рішення при організації заходів цивільного захисту на підприємствах, установах, в органах влади;

розробляти та аналізувати документи з питань цивільного захисту (інструкції, плани реагування, сертифікаційні вимоги тощо);

адаптуватися до змін у нормативному середовищі, у т.ч. відповідно до міжнародних стандартів і вимог ЄС.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Рік підготовки	4	4
Семестр	7	7
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	4
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	120	120
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	10
- практичні заняття (годин)	22	6
- семінарські заняття (годин)	-	-
- лабораторні заняття (годин)	-	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	80	104

- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен	залік

Передумови для вивчення дисципліни

Перелік раніше вивчених дисциплін:

Правові основи цивільного захисту – розуміння системи нормативно-правового регулювання, суб'єктів правозастосування, юридичної відповідальності;

Природні та техногенні загрози – ознайомлення з видами загроз, характеристиками джерел небезпеки та загальними принципами захисту;

Техногенна безпека об'єктів – вивчення принципів і вимог до забезпечення техногенної безпеки на потенційно небезпечних об'єктах, методів ідентифікації ризиків та заходів запобігання надзвичайним ситуаціям;

Охорона праці в галузі – формування уявлення про регулювання безпеки на підприємствах та об'єктах підвищеної небезпеки, правові основи охорони праці та організація заходів з її забезпечення;

Інженерний захист територій та укриття населення – ознайомлення з видами інженерного захисту, основами проектування та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, принципами розміщення укриттів у різних умовах;

Інформаційні технології у сфері цивільного захисту – набуття навичок пошуку, аналізу та використання нормативних документів у відкритих електронних ресурсах (портали, бази даних, реєстри), а також ознайомлення з автоматизованими системами управління у сфері ЦЗ.

Раніше здобуті результати навчання повинні включати:

здатність орієнтуватися у структурі законодавства України та системі нормативно-правових і нормативно-технічних документів у сфері цивільного захисту;

навички пошуку, опрацювання, інтерпретації та застосування правової інформації в контексті забезпечення цивільного захисту;

розуміння організаційної структури державних органів та інших суб'єктів, що забезпечують реалізацію заходів у сфері цивільного захисту;
вміння застосовувати набуті знання для аналізу потенційних загроз, оцінки ризиків і розробки превентивних та захисних заходів.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Цивільний захист», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.	ПРН02.
Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.	ПРН03.
Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, у практичній діяльності.	ПРН04.
Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.	ПРН07.
Розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій	ПРН10.
Аналізувати і обґрунтовувати інженерно-технічні та організаційні заходи щодо цивільного захисту, техногенної та промислової безпеки на об'єктах та територіях	ПРН21.
Пояснювати вимоги щодо убезпечення та захисту суб'єктів господарювання, положення та вимоги щодо безпечності, ідентифікації, паспортизації та ведення реєстрів об'єктів підвищеної небезпеки	ПРН22.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК03.
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК04.
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК06.

Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з охорони праці.	ПК11.
Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.	ПК12.
Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.	ПК15.
Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.	ПК29.
Здатність аналізувати загрози та оцінювати відповідність інженерно-технічних рішень цивільного захисту щодо стійкості будівель та споруд в умовах надзвичайних ситуацій.	ПК30.
Здатність аналізувати загрози та розробляти інженерно-технічні заходи цивільного захисту для об'єктів підвищеної небезпеки.	ПК31.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту: законодавча, організаційна та технічна база.

Модуль охоплює основи нормативно-правового та нормативно-технічного регулювання у сфері цивільного захисту в Україні. Розглядаються структура законодавства, класифікація нормативних документів, порядок їх розробки та впровадження. Вивчається роль органів управління, а також застосування стандартів, технічних регламентів, ДСТУ та інших документів у практиці цивільного захисту. Особлива увага приділяється оцінці відповідності, державному нагляду та імплементації міжнародних норм безпеки.

Теми навчальних дисциплін та їх короткий опис подано в таблиці.

Тема навчальної дисципліни	Короткий опис
----------------------------	---------------

1. Вступ до дисципліни нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту	Огляд структури курсу, мета, завдання, основні терміни та концепції нормативного й технічного регулювання у сфері ЦЗ.
2. Законодавча база цивільного захисту в Україні	Аналіз Кодексу цивільного захисту, законів України, які регулюють сферу безпеки та надзвичайних ситуацій.
3. Підзаконні нормативні акти цивільного захисту	Розгляд постанов КМУ, наказів ДСНС та інших актів виконавчої влади. Порядок розробки та впровадження таких актів.
4. Стандартизація у сфері цивільного захисту	Основи розробки та застосування стандартів (ДСТУ) у сфері безпеки, структура нормативних документів.
5. Технічне регулювання та регламенти	Поняття технічного регламенту, сфери застосування, приклади регламентів у пожежній, хімічній, інженерній безпеці.
6. Будівельні норми та інженерні вимоги	Вивчення ДБН щодо захисту населення, евакуації, захисних споруд, вентиляції, протипожежних бар'єрів.
7. Протипожежне нормативне забезпечення	Технічні вимоги до вогнезахисту, автоматичних систем пожежогасіння, сертифікації протипожежного обладнання.
8. Ліцензування і сертифікація	Нормативні вимоги до ліцензованої діяльності у сфері ЦЗ, порядок отримання дозволів, нагляд за дотриманням норм.
9. Нормативне регулювання в умовах надзвичайних ситуацій	Розгляд типових алгоритмів дій у разі надзвичайної ситуації, стандартизовані інструкції щодо евакуації, оповіщення, укриття.
10. Міжнародне нормативне регулювання	Огляд міжнародних угод, норм ООН, ЄС, стандартів НАТО. Гармонізація українського законодавства з міжнародним.
11. Підготовка і навчання у сфері цивільного захисту	Нормативна база щодо підготовки персоналу, стандарти освіти і навчання населення у сфері цивільного захисту.
12. Безпека об'єктів підвищеної небезпеки	Вимоги до організації цивільного захисту на потенційно небезпечних об'єктах, оцінка ризиків, нормативи безпеки.
13. Інформаційні системи та нормативи у сфері цивільного захисту	Нормативне забезпечення функціонування систем оповіщення, моніторингу та управління інформацією в умовах надзвичайної ситуації.

14. Проблеми і перспективи нормативно-технічного регулювання у сфері цивільного захисту	Огляд існуючих проблем, прогалин у нормативній базі, перспективи модернізації та цифровізації.
---	--

Розподіл дисципліни у годинах для очної форми навчання:

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
7 - й семестр							
Модуль 1. Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту: законодавча, організаційна та технічна база							
1. Вступ до дисципліни нормативно-тех нічне регулювання у сфері цивільного захисту	8	2	-	2	-	4	-
2. Законодавча база цивільного захисту в Україні	8	2	-	2	-	4	-
3. Підзаконні нормативні акти цивільного захисту	8	2	-	2	-	4	-
4. Стандартизація у сфері цивільного захисту	8	2	-	2	-	4	-
5. Технічне регулювання та регламенти	8	2	-	2	-	4	-
6. Будівельні норми та інженерні вимоги	8	2	-	2	-	4	-
7. Протипожежне нормативне забезпечення	6	-	-	-	-	6	-

8. Ліцензування і сертифікація	8		-	-	-	8	-
9. Нормативне регулювання в умовах надзвичайних ситуацій	8	2	-	2	-	4	-
10. Міжнародне нормативне регулювання	10	2	-	2	-	6	-
11. Підготовка і навчання у сфері цивільного захисту	8	-	-	-	-	8	-
12. Безпека об'єктів підвищеної небезпеки	8	-	-	2	-	6	-
13. Інформаційні системи та нормативи у сфері цивільного захисту	8	2	-	2	-	4	-
14. Проблеми і перспективи нормативно-технічного регулювання у сфері цивільного захисту	8	-	-	-	-	8	-
Підсумкова модульна (контрольна) робота	8	-	-	2	-	6	-
Разом за модулем 1	120	18	-	22	-	80	-
Разом	120	18	-	22	-	80	-

Розподіл дисципліни у годинах для заочної форми навчання:

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання	
	усього	у тому числі

		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
7- й семестр							
Модуль 1. Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту: законодавча, організаційна та технічна база							
1. Вступ до дисципліни нормативно-те хнічне регулювання у сфері цивільного захисту	8	2	-	2	-	4	-
2. Законодавча база цивільного захисту в Україні	8	2	-	2	-	4	-
3. Підзаконні нормативні акти цивільного захисту	8	2	-		-	6	-
4. Стандартизація у сфері цивільного захисту	8		-		-	8	-
5. Технічне регулювання та регламенти	8	2	-	2	-	4	-
6. Будівельні норми та інженерні вимоги	8	-	-	-	-	8	-
7. Протипожежне нормативне забезпечення	6	-	-	-	-	6	-
8. Ліцензування і сертифікація	8	-	-	-	-	8	-
9. Нормативне регулювання в умовах надзвичайних ситуацій	8	-	-	-	-	8	-

10. Міжнародне нормативне регулювання	10	2	-	-	-	8	-
11. Підготовка і навчання у сфері цивільного захисту	8	-	-	-	-	8	-
12. Безпека об'єктів підвищеної небезпеки	8	-	-	-	-	8	-
13. Інформаційні системи та нормативи у сфері цивільного захисту	8	-	-	-	-	8	-
14. Проблеми і перспективи нормативно-технічного регулювання у сфері цивільного захисту	8	-	-	-	-	8	-
Підсумкова модульна (контрольна) робота	8	-	-	-	-	8	-
Разом за модулем 1	120	10	-	6	-	104	-
Разом	120	10	-	6	-	104	-

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:** навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів

навчання є: поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом опитування, письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти виконують модульну контрольну роботу. Підсумкова форма контролю – екзамен (очна форма навчання) та диференційований залік (заочна форма навчання).

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної та модульної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту, диференційного заліку (заліку).

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- екзамен (очна форма навчання)

Поточний контроль та самостійна робота											
Модуль 1											
T.1.	T.2	T.3	T.4	T.5.	T.6	T.9	T.10	T.12	T.13	Модульна контрольна робота	Разом
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	70
Індивідуальне завдання											10
Сума балів за підсумковий контроль (екзамен)											20
Сума балів за дисципліну											100

- диференційований залік (заочна форма навчання)

Поточний контроль та самостійна робота					
Модуль 2					
T. 1.	T. 2.	T.5.	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом
10	10	10	10	30	70
Сума балів за підсумковий контроль (диференційний залік)					30
Сума балів за дисципліну					100

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)
90-100	A
80-89	B
65-79	C
55-64	D
50-54	E
35-49	FX
0-34	F

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Мирошник О.М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Нормативно-технічне регулювання у сфері цивільного захисту». – Черкаси: НУЦЗУ, 2025. – 90 с.
2. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
3. Про техногенну і пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3745-12>
4. Трофименко С. М. Правове регулювання цивільного захисту: навч. посіб. – Харків: НУЦЗУ, 2021. – 144 с.
5. Слепцов В. Ю., Шевченко В. П. Цивільна безпека та нормативно-правове забезпечення: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 288 с.
6. Пилипенко Л. П. Національні стандарти безпеки в Україні: огляд ДСТУ, ДБН, технічних регламентів. – Харків: НУЦЗУ, 2022. – 152 с.
7. Паламарчук В. П., Гвоздєв В. М. Нормативно-правове регулювання охорони праці і пожежної безпеки: навч. посіб. – Київ: КНТ, 2020. – 256 с.
8. Мельник І. О., Єлісєєв А. Ю. Стандартизація, метрологія, сертифікація: навч. посіб. – Львів: Афіша, 2021. – 240 с.
9. Швайка Л. А., Журавель В. В. Основи цивільного захисту: навч. посіб. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 176 с.
10. Бондар І. М. Техногенна безпека: навч. посіб. – Київ: НАУ, 2020. – 198 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний портал нормативно-правової бази України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>
3. Міністерство внутрішніх справ України. Цивільний захист населення: законодавство та новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua>
4. Budstandart Online. Пошук державних стандартів України (ДСТУ, ДБН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://online.budstandart.com>
5. International Organization for Standardization. ISO standards for emergency and disaster management [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org>
6. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. EU Civil Protection Mechanism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>

Розробник:

професор кафедри ІС та ОЗЦЗ
д-р техн.наук., проф.

Олег МИРОШНИК